

TUTKIMUSKATSAUKSIA 2/2011

Demokratian kehitys ja demokratia- käsitteet kulkevat käsi kädessä

Lauri Karvonen

Tästä on kyse

- Tutkijoiden demokratiamääritelmät ovat kehittyneet sitä mukaa kun demokratia on levinnyt ja kehittynyt maailmassa
- Vakiintuneissa demokratoissa demokratia käsitteisiin vaikuttaa tällä hetkellä niissä esiintyvä paine demokratian täydentämisen suuntaan
- Ratkaisumallit, jotka korostavat demokraattisia päätöksiä edeltävää kansalaiskeskustelua, ovat antaneet lupaavia tuloksia
- Suora osallistuminen on edustuksellista demokratiaa täydentävä, ei sitä korvaava demokratian muoto

Demokratiatutkimuksen tutkimuskohde kehittyi koko ajan luoden paineita tutkijoiden näkemyksille siitä, miten tämä kohde oikeastaan pitäisi ymmärtää ja määritellä. Kehitystä tapahtuu sekä maailmanlaajuisesti että vakiintuneiden länsidemokratioiden sisällä. Länsimainen demokratia on viime vuosikymmeninä laajentunut kauas alkupe-
räisen eurooppalaistaustaisen ytimensä ulkopuolelle. Voidaan puhua pitkäaikaisesta länsimaisen demokrati-
an voittokulusta maailmassa. Samalla demokratia koh-
taa laajentuessaan haasteita, jotka liittyvät demokratian yhdistämiseen ei-eurooppalaisen kulttuurin eri ilmentymiin. Länsimaisen demokratian kilpailijoina ovat esiintyneet esimerkiksi afrikkalainen heimo-yhteisöön perustuva demokratia käsite, "aasialaisiin arvoihin" nojaava ajattelutapa ja islamilaisuuteen sovitettua demokratia-
ajatuksia.^{1,2,3} Vaihtoehtoisia demokratia käsitteitä tulee esiintymään jatkossakin demokratian todennäköisesti laajentuessa yhä suurempaan osaan maailmaa. Tutkijoiden on otettava kantaa näihin haasteisiin ja määriteltävä niiden suhde vallitsevaan länsimaiseen demokratia käsitteeseen.

Tutkimuksen on samanaikaisesti myös otettava kantaa niihin muospaineisiin, jotka kohdistuvat demokrati-
aan länsimaissa. Lähes kaikkialla lännessä perinteinen, edustuksellisuuteen perustuva demokratia on merkittävien haasteiden edessä.⁴ Vaaleihin osallistumisen hii-
puessa ja puoluetoiminnan keskittyessä yhä harvempiin käsiin on alettu peräänkuuluttaa erilaisia suoran kansa-

laisosallistumisen muotoja. Tutkimus joutuu ottamaan kantaa näihin vaatimuksiin sekä käsitteellisesti että käytännössä.

Kaiken kaikkiaan on selvää, että keskustelu demokratiasta, sen vaihtoehdoista ja kehittämismahdollisuuksista koskee päivänpolttavaa aihetta sekä globaalitasolla että paikallisesti.

Käsillä oleva katsaus demokratiakäsityksissä tapahtuneisiin muutoksiin perustuu Åbo Akademiassa jo yli vuosikymmenen jatkuneeseen laajamittaiseen tutkimukseen. Tutkimusta on vuodesta 2006 lähtien johtanut demokratiatutkimuksen huippuyksikkö ”Democracy: A Citizen Perspective” (D:CE).⁵

Demokratian kehitys historiallisena ja käsitteellisenä ilmiönä

Sana demokratia perustuu muinaiskreikan sanoihin *de-mos*, ”kansa”, ja *kratein*, ”johtaa”, ”hallita”. Demokratia on siis alusta pitäen tarkoittanut kansanvaltaa. Demokratia-käsityksen keskeisimmät piirteet ovat säilyneet antiikin Kreikan kaupunkivaltioiden ajasta lähtien samanlaisina. Ne ”kansalaiset”, joiden käsissä valta on, ovat *samanarvoisia*. Kun he äänestivät esimerkiksi Ateenan *agoralla*, jokaisen osallistujan ääni painoi yhtä paljon.⁶ Tästä käytännöstä kumpuaa myös länsimaissa jo lähes sata vuotta sovellettu yleinen ja yhtäläinen äänioikeus. Aivan toinen asia oli sitten, että antiikin aikaan äänivaltainen *demos* rajattiin varsin tiukasti. Siihen kuuluivat täysi-ikäiset kreikkalaiset miehet, mutta eivät esimerkiksi naiset ja orjat. Vähän samaan tapaan länsimaisissa demokratioissa – vaikkakaan ei Suomessa⁷ – yleinen ja yhtäläinen äänioikeus saavutettiin usein pitkän asteittaisen prosessin tuloksena. Äänioikeus annettiin ensin varakkaimmille, mutta vähitellen se laajennettiin koskemaan myös kansan laajoja piirejä, lopulta myös naisia.⁸

Jo antiikin Kreikassa päädyttiin johtopäätökseen, jonka mukaan kansan tahto merkitsi kansan *enemmistön* tahtoa. Koska kansalaiset ovat harvoin täysin yksimielisiä, ei ole olemassa parempaa periaatetta asioiden ratkaisemiseksi. Kaikkialla länsidemokratioissa enemmistön tahto on peruskivi, johon päätöksenteko nojaa.

Kun demokraattisia käytäntöjä alettiin soveltaa laajemmin Länsi-Euroopassa 1600-luvulta lähtien, *edustuksellisuus* nousi keskeiseksi piirteeksi. Antiikin suoran demokratian tilalle tuli käytäntö, jossa päätösvalta siirrettiin kansan valitsemille edustajille. Valitseminen tapahtui *vaaleilla*, joista tuli demokratian tärkein työväline.⁹ Vaalien yleisyys, yhtäläisyys, vapaus ja rikkeettömyys muodostavat edelleen demokratian keskeisimmän mittarin.

Näihin periaatteisiin rakentuvalla demokratialla on ollut

historiansa aikana joukko merkittäviä kilpailijoita. Nämä ovat jääneet häviäjän osaan. Monarkismi ja fasismi tuomitsivat demokratian kokonaan, mutta eivät pitkässä juoksussa pystyneet estämään sen voittokulkua. Kommunismi katsoi edustavansa todellista kansanvaltaa, mutta sen puitteissa vaaleista muodostui pelkkä kulissi ja valta ja vauraus keskittyivät puolueliitin käsiin. Yllämainitut afrikkalaiset, aasialaiset ja islamilaiset haasteet länsimainen demokratia on myös osoittanut puutteelliseksi. Niihin liittyy piirteitä, jotka alistavat yksilön yhteisön osaksi. Kansalaisten vapaa mielipiteenmuodostus ei niissä toimi demokratian edellyttämällä tavalla.¹⁰

Varsinkin 1960- ja 1970-luvulla länsimaissa esiintyi pyrkimyksiä laajentaa demokraattisia käytäntöjä mm. elinkeinoelämän, työelämän, koulujen ja yliopistojen piiriin. Jälkiä näistä pyrkimyksistä on toki nähtävissä esimerkiksi työelämän yhteistyölakien ja yliopistojen kiintiöedustuksen muodossa. Pääosalta päädyttiin kuitenkin siihen, että demokratian perusajatus yksilöiden samanarvoisuudesta ei käytännössä sovellu näille alueille.¹¹ Esimerkiksi yliopiston opettajan ja opiskelijan suhteessa on aina tietty hierarkkinen eriarvoisuus, josta on mahdoton päästä täysin eroon, mikäli se on ylipäätään toivottavaa.

Merkittävin demokratiakäsityksiä laajentava kehitys liittyy kuitenkin ihmisoikeuksien nousuun yleismaailmalliseksi normiksi. YK:n ihmisoikeusjulistus vuodelta 1948 luo pohjan ajattelulle, jonka mukaan vapaa yhteiskuntaelämä sisältää toimivien poliittisten oikeuksien lisäksi runsaan joukon yksilöllisiä perusoikeuksia, joita ei voi rikkoa edes demokraattisten enemmistöpäätösten avulla.¹² Ihmisoikeuksien liittäminen demokratiakäsityksiin merkitsi sitä, että tutkijat paljolta luopuivat ns. minimalistisesta demokratianäkemyksestä. Tätä näkemystä oli edustanut mm. maailmankuulu taloustieteilijä ja poliitikkan tutkija Joseph Schumpeter (1883–1950). Hänen mukaansa demokratian määritelmäksi riitti, että poliittinen johto yhteiskunnassa valittiin säännöllisesti toistuvissa vapaissa vaaleissa.¹³ Ihmisoikeusajattelu taas toi demokratiakäsityksiin tavallaan paradoksaalisen aineksen: demokratiassa pitää olla mekanismeja, joilla demokraattisesti valitun johdon päätäntävaltaa tietoisesti rajoitetaan. Perustavia ihmisoikeuksia ei saa rikkoa tai rajoittaa edes demokraattisin päätöksin. Nykyisten demokratiakäsitysten mukaan demokraattinen valtio ei perustu pelkästään vapaisiin vaaleihin ja vapaaseen kilpailuun kansan tuesta. Sen tulee olla myös *oikeusvaltio*.¹⁴

Tämän ajattelutavan pohjalta politiikan tutkijat ovat esittäneet joukon valtioiden demokraattisuutta mittaavia menetelmiä.¹⁵ Ylivoimaisesti suosituimmaksi on noussut yhdysvaltalaisen kansalaisjärjestön *Freedom House*’in vuosittain julkaisema ”vapautta maailmassa” kartoittava tutkimus. *Freedom House*’illa on maailman-

laajuinen yhteistyöverkko, jonka avulla järjestö on jo yli neljän vuosikymmenen ajan mitannut poliittisten oikeuksien ja kansalaisvapauksien toimivuutta kaikkialla maailmassa.¹⁶ Nämä kaksi ulottuvuutta vastaavat hyvin politiikan tutkijoiden näkemystä demokratiasta vapaan poliittisen toiminnan ja toimivien ihmisoikeuksien yhdistelmänä. Niinpä onkin nykyään yleistä, että akateeminen tutkimus käyttää Freedom House'in aineistoa sellaisenaan mitatessaan demokratian astetta ja siinä tapahtuvia muutoksia.¹⁷

Mitatessaan poliittisia oikeuksia ja kansalaisvapauksia Freedom House käyttää laajaa muuttujajoukkoa. Näiden perusteella kumpikin ulottuvuus esitetään seitsemänasteisena indeksinä. Arvo 1 merkitsee parhaiten toimivia oikeuksia ja vapauksia, arvo 7 sitä, että ne ovat lähes olemattomat kyseisessä valtiossa. Indeksiarvojen yhdistelmän pohjalta Freedom House jakaa valtiot kolmeen ryhmään: vapaat, osittain vapaat ja ei-vapaat valtiot. Näitä ryhmiä voisi nimittää myös demokratioiksi, puolidemokratioiksi ja autoritaarisiksi valtioiksi.

Freedom House -aineisto on erinomaisen käyttökelpoista, koska se kattaa koko maailman ja koska sillä voidaan

Taulukko 1. Demokratian laajeneminen maailmassa 1975 – 2010

	Demokratistia valtioita	Puolidemokratioita	Autoritaarisia valtioita
1975	25 %	34 %	41 %
1990	38 %	34 %	28 %
2010	45 %	32 %	24 %

Lähde: <http://www.freedomhouse.org>

tarkastella pitkiä ajanjaksoja. Taulukko 1 antaa yleiskuvan demokratian kehityksestä 1975–2010.

Vielä 1970-luvulla diktatorisesti hallitut maat edustivat tavallisinta valtiomuotoa. Kolme vuosikymmentä myöhemmin suhteet ovat kääntyneet pääläelleen: nyt demokratioita on enemmän kuin muita valtiotyyppejä, ja selvästi epädemokraattiset valtiot ovat pienin ryhmä. Miljardit ihmiset, joiden maata vielä miespolvi sitten hallittiin autoritaarisesti, saavat nykyään osallistua ja vaikuttaa poliittiseen toimintaan. Neuvostokommunismien romahdus ja sitä seuraava demokratisoituminen Keski- ja Itä-Euroopassa sekä Baltian maissa selittävät merkittävältä osalta tätä muutosta. On kuitenkin muistettava, että varsinkin latalaisessa Amerikassa, mutta osin myös Aasiassa ja Afrikassa on tapahtunut globaalisesti merkittävää demokratiakehitystä.

Demokratiakehityksen ongelma-alueista pistää erityisesti silmään Pohjois-Afrikasta Lähi-idän kautta Keski-Aasian entisiin neuvostotasavaltoihin ulottuva islamilainen diktatuurivyöhyke.¹⁸ Tämän lisäksi tulee huomioida kaksi jättivaltiota, joissa tapahtuva kehitys vaikuttaa koko maailmaan. Venäjä ja Kiina ovat edelleen kaukana demokraattisista ihanteista, ja niiden poliittinen johto pyrkiikin yhdistämään markkinatalouden autoritaariseen poliittiseen järjestelmään. Yhteiskuntatieteellisen teorian valossa pyrkimys on pitemmän päälle toivoton. Markkinatalous luo paineita suurempaan yksilönvapauteen ja kollektiivisen poliittisen toiminnan sallimiseen.¹⁹ Kiinan ja Venäjän vastaukset tähän haasteeseen tulevat vaikuttamaan sekä maailmantalouteen että demokrati-an globaalitilaan.

Taulukossa 2 on lueteltu tekijöitä, joilla on tilastollisesti merkittävä selitysvoima demokratian tason vaihteluihin maailmassa. On tärkeää panna merkille, että on kysymys todennäköisyyksistä, ei ehdottomista syy-yhteyksistä. Jokaisen tekijän kohdalla on helppo löytää poikkeuksia. Silti ne kuvaavat niitä vaihtelevia lähtökohtia, joita eri valtioilla on niiden pyrkiessä demokratian suuntaan.

Taulukko 2. Demokratiaa suosivia ja vaikeuttavia tekijöitä

	+	-
Taloudellinen kehitystaso	Korkea	Alhainen
Uskonto	Kristinusko	Islam
Siirtomaatausta	Brittiläinen	Muu
Koko	Pieni	Suuri
Etninen rakenne	Yhtenäinen	Kirjava

Merkittävin muutos taulukossa esitettyjen tekijöiden kohdalla on, että uskonnon selitysvoima on kasvanut, kun taas taloudellisen kehityksen merkitys on vastavasti vähentynyt. Kummallakin tekijällä on kuitenkin edelleen tilastollisesti merkittävä selitysvoima.²⁰

Vanhat demokratiat haasteiden edessä

Maailmassa on parisenkymmentä valtiota, jotka muodostavat nk. vanhojen demokratioiden ryhmän. Kyseessä ovat perinteiset Länsi-Euroopan ja englanninkielisen maailman valtiot, joissa demokratia on muutamin poikkeuksin toiminut ensimmäisen maailmansodan jälkeisistä vuosista lähtien. Demokratian juuret yltävät niissä syvälle, eikä niiden puitteissa politiikkaa tehtäessä vakavasti kyseenalaisteta edustuksellisen demokratian ja oikeusval-

tion periaatteita. Linzin ja Stepanin oivallisen ilmauksen sanoin demokratia on niissä "the only game in town".²¹

Samalla nämä valtiot kokevat muutospaineita, jotka koskevat kansalaisten suhdetta edustukselliseen demokratiaan. Tämän puitteissa kansalaisten tahdonilmaukset ovat välittyneet poliittiseen päätöksentekoon lähinnä puoluelaitoksen kautta. Kaikkialla läntisessä maailmassa kansalaisten suhde puolueisiin on muuttunut tuntuvasti. Yksinkertaistaen voidaan sanoa, että kun ennen kansalaisten yhteiskuntaluokka ohjasi heidät lähes automaattisesti tiettyihin puolueisiin, luokka- ja ryhmärajat eivät nykyään säätele kansalaisten poliittista käyttäytymistä läheskään yhtä paljon.²² Nuo rajat sinänsä ovat nykyään yhä epäselvempiä, kun kansalaisten koulutustaso on dramaattisesti korkeampi kuin teollisen yhteiskunnan huippuvuosina. On päädytty paradoksaaliseen tilanteeseen, jossa kansalaisten osallistumiskyky ja mielenkiinto yhteiskunnallisiin asioihin ovat korkealla tasolla, mutta missä he eivät pidä tarjolla olevia poliittisia vaihtoehtoja kovinkaan relevantteina. Bernard Maninin sanoin on siirrytty puoluedemokratiasta yleisödemokratiaan, jossa kansa pikemminkin muodostaa ulkopuolisen katsojajoukon kuin edustukselliseen demokratiaan puolueiden kautta luonnollisesti kiinnittyvän toimijan.²³ Taulukko 3 kuvaa muutoksen pääpiirteitä.

Taulukko heijastaa laajaa ja monimutkaista muutosprosessia. Sen osat eivät tietenkään esiinny identtisinä kaikissa maissa, ja kaikki Maninin teorian elementit eivät ole saaneet selkeää tukea empiirisessä tutkimuksessa.

Esimerkiksi politiikan henkilöityminen ei ole sellainen yleismaailmallinen ilmiö kuin Manin oletti.²⁴ Silti taulukon eri osat kuvaavat ilmiöitä, jotka ovat helposti tunnistettavissa esimerkiksi Suomen – ja mikseipä myös Turun – poliittisesta elämästä. Kokonaisuutena ne asettavat perinteisen edustuksellisen demokratian melkoisen haasteen eteen. Edelleenkin valtaosaa poliittisesta kentästä hallitseva puoluejako perustuu historiallisesti yhteiskuntarakenteisiin, jotka ovat muuttuneet lähes kokonaan. Ihmiset eivät kerta kaikkiaan enää jakaudu ryhmiin sillä tavalla kuin puoluelaitos edellyttäisi. Kansalaisten vaimea vaaliosallistuminen ja penseä suhtautuminen puoluelaitokseen todistavat syvästä luottamus kriisistä. Kehityksen jatkuessa edustuksellinen demokratia on vakavan legitimititeettiongelman edessä.

Suoran kansalaisosallistumisen uudet lupaukset

Kansalaisten etäännyessä puolueista ja niihin perustuvasta edustuksellisesta demokratiasta on vaihtoehdoksi esitetty ennen muuta suoran kansalaisosallistumisen eri muotoja. Suoran osallistumisen kautta – ennen muuta paikallisella tasolla – voidaan luoda toisenlaisia vaikutusmahdollisuuksia kuin edustuksellisen demokratian kautta. Suora demokratia luo vaikutuskanavia nimenomaan niille kansalaisille, joita päätökset ensi kädessä koskevat. Suoralla demokratialla on pitkät historialliset juuret, perustuihan antiikin Kreikan poliittinen elämä juuri suoraan kansalaisosallistumiseen. Edustuksellinen

Taulukko 3. Muutos puoluedemokratiasta yleisödemokratiaan

	Puoluedemokratia (n. 1920-1980)	Yleisödemokratia
Keneen kansalaiset samaistuvat?	Samaan yhteiskuntaryhmään kuuluviin oman maan kansalaisiin	Samaistumisen kohteita ei määrittele kansalaisuus vaan elämäntyyli. Ne vaihtelevat tilanne- ja asiakohtaisesti
Kansalaisyhteiskunta	kansallinen pysyvä toiminnallinen työnjako kansalaisen oma työpanos	yksittäiset kysymykset, "ad hoc" kaupallistuva: "raha korvaa talkoot"
Mielipiteenmuodostus	puolueiden ja valtion medialla keskeinen asema hallitus vastaan oppositio	riippumaton media aloitteentekijänä media areenana mielipidemittaukset
Poliittinen edustus	luokkapohjaiset puolueet puolueohjelmat	yhden asian ekspertit medialahjakkuudet
Poliittinen johtajuus	ideologista	imagoihin perustuva
Julkinen valta	laajeneva poliittisesti kontrolloitu	markkinoiden haastama "julkisen" hämartyvät rajat

demokratia ei ole koskaan täysin korvannut suoraa demokratiaa; tästä ovat todisteina mm. Sveitsin lukuisat kansanäänestykset ja useissa maissa käytössä oleva kansalaisaloite.²⁵ Aikamme keskustelussa suorasta demokratiasta on kuitenkin uusi vire niin sanotun *deliberatiivisen* demokratiateorian ansiosta.

Deliberatiivinen teoria, jonka keskeisiin hahmoihin kuuluu Jürgen Habermas²⁶, suuntaa huomion demokraattisia päätöksiä edeltävään keskusteluun. Teoria kritisoi edustuksellista demokratiaa siitä, että se tyytyy niin sanotusti laskemaan yhteen kansalaisten mielipiteitä ja toivomuksia miettimättä sitä, millä tapaa ne ovat syntyneet. Teorian mukaan ei pidä tyytyä vain rekisteröimään ihmisten mielipiteitä. On pyrittävä luomaan edellytykset *harkituille* mielipiteille. Näihin päästään avoimen ja korkeatasoisen kansalaiskeskustelun kautta. Juuri tämä keskusteluelementti ja sen rationaalisuus ovat keskeisiä piirteitä deliberatiivisessa demokratiassa. Sitä voidaan nimittää *keskusteludemokratiaksi*. Demokratian taso ei tämän teorian mukaan ole pelkästään riippuvainen siitä, miten hyvin kansalaismielipide tulee esille julkisessa päätöksenteossa. Pitää myös kysyä, miten korkeatasoisen keskustelun tuloksena mielipide on syntynyt. Vasta sellainen mielipide, joka on tulosta järjestyksestä ja osapuolien näkemykset huomioonottavasta keskustelusta on deliberatiivisen demokratiateorian vaatimusten mukainen.²⁷

Teorian tasolla esiteltyä keskusteludemokratiaa vaikuttaa idealistiselta ja epärealistiselta. Itse asiassa sitä on sovellettu käytännön tasolla yllättävänkin laajalti. Eri puolilla maailmaa on järjestetty satoja kokeiluja, joissa deliberatiivisia periaatteita on sovellettu. On järjestetty esimerkiksi *konsensuskonferensseja*, joiden perusteella joukko kansalaisia on päätenyt yksimieliseen lausuntoon jostakin ajankohtaisesta yhteiskuntakysymyksestä. Mielipidetutkimusten rinnalle on organisoitu *deliberatiivisia mielipidemittauksia*, joissa kansalaisten mielipiteitä tutkitaan sekä perinteisen mittausten että pienryhmissä tapahtuvan keskustelun valossa. Erimuotoisia *kansalaisfoorumeja* on käytetty mm. päättämään pormestarivaa-lin ehdokkaista tai esittämään uuden vaalijärjestelmän käyttöönottoa.²⁸

Turkulaiset tutkijat ovat olleet näyttävästi esillä deliberatiivista demokratiaa arvioitaessa. Keskeisenä instituutiona on ollut Åbo Akademin demokratian tutkimuksen huippuyksikkö D:CE. Sen johdolla, ja molempien yliopistojen yhteistyönä, järjestettiin loppusyksystä 2006 kansalaiskeskustelu ydinvoimasta. Kokeiluun osallistuneiden 135 varsinaissuomalaisen tuli informaatiopakettien, yleiskeskustelun, asiantuntijoiden kuulemisen ja pienryhmäkeskustelun perusteella ottaa kantaa lisä-

ydinvoiman rakentamiseen Suomessa.²⁹ Koe toistettiin puolitoista vuotta myöhemmin netissä. Uusia kansalaiskokeita on käynnissä keskusteludemokratian mahdollisuuksien kartoittamiseksi.

Deliberatiivisten demokratiakokeilujen tulokset antavat aihetta vähintäänkin varovaiseen optimismiin suoran kansalaisosallistumisen mahdollisuuksien suhteen. Turussa suoritettu kansalaiskeskustelu – monien muiden kokeilujen ohella – osoittaa selvästi, että mukana olleet kansalaiset olivat valmiita käymään asiallista, monipuolista ja kohteliasta keskustelua. Suomessa vallitseva konsensuskulttuuri helpottaa itse asiassa deliberatiivisen teorian vaatiman keskusteluilmapiirin luomista. Mielenkiintoista on, että kokeiluun osallistuneiden henkilöiden luottamus edustuksellista demokratiaa kohtaan kasvoi osallistumisen tuloksena. Omakohtainen vaihtoehtojen punninta muiden kanssa auttaa ilmeisesti eläytymään vaaleilla valittujen päättäjien asemaan.³⁰

Deliberatiivisen demokratian Akilleen kantapäitä ovat huono edustavuus ja ns. mittakaavaongelma. Kansalaiskeskusteluun ja vastaaviin kokeiluihin on vaikea saada täysin edustavaa kansalaisjoukkoa. Mittakaavaongelma viittaa taas siihen, että osallistuvaa demokratiaa on vaikea toteuttaa esimerkiksi koko maan tasolla.³¹ Tutkijat harkitsevat parhaillaan vaihtoehtoja ongelman ratkaisemiseksi. He painottavat joka tapauksessa, että suora osallistuminen on edustuksellista demokratiaa täydentävä, ei sitä korvaava demokratian muoto.

Paikallisella tasolla deliberatiivisen demokratian mahdollisuudet ovat moninkertaiset kansalliseen tai ylikansalliseen tasoon verrattuna. Tätä voi tässä lopuksi valaista parilla esimerkillä. Leicesterissä Englannissa tehtiin vuonna 1999 päätös kolmen paikallisen sairaalan tehtävien täydellisestä uudelleen organisoimisesta. Päätös aiheutti valtavan protestimyrskyn kaupungin asukkaiden keskuudessa. Tilanne ratkesi, kun muodostettiin kansalaislautakunta (*citizen jury*), jonka myötävaikutuksella päästiin eri osapuolia tyydyttävään ratkaisuun. Vähintäänkin yhtä mittavista päätöksistä oli kysymys, kun Philadelphiassa USA:ssa vuodesta 2003 lähtien lähdettiin uudistamaan kaupungin kasvoja, eli sen merenpuoleista aluetta (*the waterfront*). Tähän mittavaan suunnittelutyöhön osallistui noin kahdeksansataa kaupunkilaista kansalaiskeskustelujen ja deliberatiivisten foorumeiden puitteissa. Prosessi on erinomainen esimerkki kansalaisten, virkamiesten ja poliittisten päättäjien onnistuneesta yhteistyöstä.³²

Yllä kuvatut tapaukset antavat aiheen olettaa, että esimerkiksi Turun keskustan liikenne- ja rakentamisratkaisuista voisi hyvinkin hankkia kallisarvioista aineistoa kansalaiskeskustelujen kautta.

KIRJALLISUUS

1. Keane, J. (2009): *The Life and Death of Democracy*. New York: W.W. Norton & Co, 682-6.
2. De Bary, Th. (1998): *Asian Values and human Rights*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
3. Esposito, J.L. & J.O. Voll (1996): *Islam and Democracy*. New York: Oxford University Press.
4. Cain, B.E., R.J. Dalton & S.E. Scarrow (2003): *Democracy Transformed? Expanding Political Opportunities in Advanced Industrial Democracies*. Oxford: Oxford University Press; Dalton, R.J. & M.P. Wattenberg (toim.) (2002): *Parties without Partisans. Political Change in Advanced Industrial Democracies*. Oxford: Oxford University Press.
5. <http://www.dce.abo.fi/>
6. Finer, S.E. (1997): *The History of Government from the Earliest Times. Part I: Ancient Monarchies and Empires*. Oxford: Oxford University Press.
7. Karvonen, L. (2000): Finland: From Conflict to Compromise. Teoksessa D. Berg-Schlosser & J. Mitchell (toim.), *Conditions of Democracy in Europe, 1919-39. Systematic Case Studies*. London. Macmillan, 129-56.
8. Caramani, D. (2004): *The Nationalization of Politics. The Formation of National Electorates and Party Systems in Western Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.
9. Manin, B. (1997): *The Principles of Representative Government*. Cambridge: Cambridge University Press.
10. Fukuyama, F. (1993): *The End of History and the Last Man*. New York: Avon Books.
11. Müller-Jentsch, Walther (2007): Industrial Democracy: Historical Development and Current Challenges. *Management Revue* 19 (4): 260–273.
12. Bobbio, N. (1995): *The Age of Rights*. Cambridge: Polity.
13. Setälä, M. (2003): Demokratian arvo. Teoria, käytännöt ja mahdollisuudet. Helsinki: Gaudeamus.
14. Petersson, O. (1996): Rättsstaten. Frihet, rättsäkerhet och maktindelning i dagens politik. Göteborg: Publica.
15. Lauth, H-J. (2004): Demokratie und Demokratiemessung. Eine konzeptuelle Grundlegung für den interkulturellen Vergleich. Wiesbaden: VS Verlag.
16. www.freedomhouse.org
17. Lauth, H-J. (2004): Demokratie und Demokratiemessung. Eine konzeptuelle Grundlegung für den interkulturellen Vergleich. Wiesbaden: VS Verlag.
18. Karvonen, L. (2008): Diktatur. Om ofrihetens politiska system. Stockholm: SNS Förlag.
19. Lindvall, J. & B. Rothstein (2010): Vägar till välstånd. Sambandet mellan demokrati och marknadsekonomi. Stockholm: SNS Förlag.
20. Anckar, C. (2008): Size, Islandness, and Democracy: A Global Comparison. *International Political Science Review* 29 (4): 433-59.
21. Linz, J.J. & A. Stepan (1996): *Problems of Democratic Transition and Consolidation. Southern Europe, South America, and Post-Communist Europe*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press.
22. Dalton, R.J. & M.P. Wattenberg (toim.) (2002): *Parties without Partisans. Political Change in Advanced Industrial Democracies*. Oxford: Oxford University Press.
23. Manin, B. (1997): *The Principles of Representative Government*. Cambridge: Cambridge University Press.
24. Karvonen, L. (2010): *The Personalisation of Politics. A Study of Parliamentary Democracies*. Colchester: ECPR Press.
25. Suksi, M. (1993): *Bringing in the People. A Comparison of Constitutional Forms and Practices of the Referendum*. Dordrecht: Martinus Nijhoff Publishers; Anckar, D., L. Karvonen & G-E. Isaksson (2001): *Vägar förbi och igenom partier*. Stockholm: SNS Förlag.
26. Habermas, J. (1996): *Between Facts and Norms*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press.
27. Setälä, M. (2003): Demokratian arvo. Teoria, käytännöt ja mahdollisuudet. Helsinki: Gaudeamus.
28. Himmelroos, S. (2010): Mot en deliberative politik? Utmaningen i att förena deliberation med representation. *Politiikka* 3/2010, 234-40.
29. <http://www.dce.abo.fi/survey/kansalaiskeskustelu/index.html>
30. Grönlund, K., M. Setälä & K. Herne (2010), Deliberation and civic virtue: lessons from a citizen deliberation experiment. *European Political Science Review* 2/1, pp 95-117.
31. Parkinson, J. (2006): *Deliberating in the Real World. Problems of Legitimacy in Deliberative Democracy*. Oxford: Oxford University Press.
32. Parkinson, J. (2006): *Deliberating in the Real World. Problems of Legitimacy in Deliberative Democracy*. Oxford: Oxford University Press; Sokoloff, H., H.M. Steinberg & S.N. Pyser (2006): *Deliberative City Planning on the Philadelphia Waterfront*, teoksessa Gastil, J. & P. Levine (toim.): *The Deliberative Democracy Handbook. Strategies for Effective Civic Engagement in the 21st Century*. San Francisco: Jossey-Bass, 185-96.

Tutkimuskatsauksia on Turun kaupungin kaupunkitutkimus- ja tietoyksikön julkaisusarja. Siinä julkaistaan ytimekkäitä katsauksia kaupunkitutkimuksen ja -kehittämisen ajankohtaisista aiheista. Sarjaan kirjoittavat asiantuntijat eivät pääosin työskentele Turun kaupungin organisaatioissa. Esitetyt väitteet eivät välttämättä vastaa kaupungin virallista näkemystä. Tutkimuskatsauksia-sarja toteuttaa Turun kaupunkitutkimusohjelmaa.

Tämän katsauksen kirjoittaja, Professori Lauri Karvonen on Åbo Akademin demokratian tutkimuksen huippuyksikön "Democracy: A Citizen Perspective" (D:CE) johtaja. Hän on julkaissut 27 kirjaa, viimeisimpinä *"The Personalisation of Politics. A Study of Parliamentary Democracies"* (ECPR Press, 2010) ja *"Diktatur. Om ofrihetens politiska system"* (SNS Förlag, 2008) sekä yli sata tieteellistä artikkelia.

Tutkimuskatsauksia-sarjan toimittaja:

Sampo Ruoppila, tutkimusjohtaja
sampo.ruoppila@turku.fi

Julkaisija:

Turun kaupungin keskushallinto/Strategia ja viestintä
Kaupunkitutkimus- ja tietoyksikkö
PL 355 (Yliopistonkatu 27a), 20101 Turku